

Osiroteli deček.

Lipetov panj.

Povest. Spisal Juraj Pangrač.

1. Roj.

Hudétov starikavi in koščeni ded je čepel pred čebelnjakom in pókal tobak ter venomer škilil tja na panjeve brade. Tam so brenčale in se prašile in sukale nekam uznemirjene čebele. In ko je takó pókal tobak, mu naenkrat zastanejo oči na panju, na katerem je bil narisán na končnici velik križ, pod križem pa s tiskanimi črkami nerodno napisano ime „Lipe“ z letnico 1901. „A-hm!“ je pokimal tedaj ded, „a-hm!“ je pokimal. „Nekaj bo, nekaj! Se že krtavičijo in v svitek sučejo! A-hm, nekaj bo“!

Po teh besedah se naglo dvigne s sedeža in zakoracá — e, star je že bil ded, star kot zemlja z vivčkom v ustih v čebelnjak. Tam nastavi uho na panj „Lipe 1901“. Za nekaj trenutkov si tleskne zadovoljno v dlan. „Bo,“ reče. „Rojil bo! Pa še kmalu ga bo dal ta ‚Lipe!‘“

Zdajci zavpije sosed Marko izpod rdečeče se črešnje, kjer je klepal koso: „He-hej, oče Hudétov! Bo kaj roja, bo“?

Ded se prikaže iz čebelnjaka, napne sapo in reče: „Bo, bo! ‚Lipe‘ bo danes prvi rojil. Samo, hencej, fant nima panjú! Ne vem, ali misli roj v klobuk stresti, ali kaj, da si ne oskrbi panju, to brezskrbno človeče!“ Pa reče Marko: „Mislim, en njegov panj bo še na naši kašči! V jeseni, ko je podíral, ga je ondi spravil. Če je taka, da bo roj, ga grem pa iskat.“

— „Če si tako dober, pa pojdi!“

In dobri sosed Marko, ki je tudi sam čebelaril in bi bil vse storil za „ljubo živalco“ — za čebele, je popustil delo in skočil na kaščo po panj. In tam je iskal, iskal, a panju ni našel.

Tedaj pa ugleda ded hiteti domov pastirja Lipeta. „Viš, kakó prav pride, kakor da bi mu dobri duh povedal, da se njegov panj, njegov ‚Lipe‘, pripravlja na rojenje!“ reče samsebi, nato pa zakliče, kar more naglas: „Lipe, roj, tvoj roj! Steci, steci!“

Lipe zavriskne ves vesel, vrže tik pota motiko z rame in skok! skok! — pa je stal pred dedom. „Pa ste rekli, oče, da ne bo pred deseto uro roja! Ali meni se je dozdevalo, da bo; in nekaj mi je reklo: ‚Roj bo, popusti delo in hiti k očetu, da ga jim ogrebeš, če bo sedel v vrh visoke jablane ali hruške.‘ In popustil sem delo in sem hitel k vam, da sem storil tako! Ali ni res, oče?“

„Hencej, kaj bi takó govoril! Len si, zato si prišel preje, kakor sem ti ukazal. Pa zdaj si tukaj, kar je, je! Zdaj ne boš hodil nazaj, a glej, da boš kesneje tem pridnejši!“

„To se vé, da bom!“ je dejal Lipe, pa se zazijal v svoj panj, ki je bil na rojenju, in se mu režal na vsa usta. A ded ga pokara: „Hencej, kaj bi stal in se muzal! — Steci rajše na soseda Marka kaščo in si poišči gori svoj panj! Ali boš v mavho stresal roje? Steci, pravim!“

Lipe še enkrat pogleda svoje čebele, ki so vzletavale z brade v stran pa zopet nazaj in se vrtele in plesale pred prašnico, potem pa naglo steče.

Pred kaščo naleti na soseda Marka. „Stric“, reče Lipe, „stric, dajte mi moj panj: roj bo, panja pa še nimam doli.“ — „Saj so že oče rekli, da bo roj, in sem že sam stopil na kaščo, da bi ti dobil panj, a ga nisem mogel iztahniti. Pojdi še ti in poglej po panju!“

„Pa grem!“

In Lipe skoči na kaščo. Prestavi vse, pretakne in prebrska vse, a panjú ne dobi. „Ojej!“ vzdihne, „ni ga, ni ga, čebele mi pa rojijo!“

„Ojej, ni ga, ni ga!“ prijavka k stricu Marku. Tedaj pa zavpije ded od čebelnjaka: „Sosed Marko, kje je panj?“ — „Kamor ga je Lipe dejal! Jaz vendar ne bom za varuha njegovemu panju!“ odgovori sosled skoro osorno; sitno mu je bilo, da ravno Lipetovega panja ni, da je ravno tega moralo zmanjkati s kašče!

„Lipe, kje je panj?“ zavpije nádenj ded. Lipe zajavka: „Ojej, na kaščo sem ga spravil, ojej, zdaj ga pa ni gori, ojej, zdaj ga pa ni gori!“

Ded se nekam zamisli, Lipe se prijema za glavo in skače, kakor da bi stal na iglah, in panj je pa rojil.

2. V „sv. Tilna“ sta ga ogrebla.

V Hudétovem čebelnjaku se je čebelarilo prav po starodavni navadi. Po dva, trije ali celo po pet in še več vaščanov je že od pamtiveka sem redilo v njem čebele. Takó se že prav ni vedelo, čegav je pravzaprav ta čebelnjak, posebno še zaradi tega ne, ker je bil svet, na katerem je stal, Markov, čebelnjak so pa postavili Hudétovi. A pravice do čebelnjaka si niso lastili le Hudétovi in Markovi, ampak tudi drugi vaščanje. Če ti naravnost niso mogli priti do te pravice, so si jo pa izkušali pridobiti po ne baš duhoviti zvijači. Kdor je hotel zlesti v čebelnjak, ta si je namreč kupil panj čebel iz tega čebelnjaka, in — basta! — pravica do čebelnjaka je bila pridobljena, veljavo je užival ta táko, kot druge starine, ki so že več let čebelarile v tem čebelnjaku. In tako se je moglo táko usiljeno revše, táko pritepenče, ki je komaj zlezlo v čebelnjak, že oblastno šopiriti in stopati pokonci pred čebelnjakom in se ustiti: „Mi, mi, mi“!..

Po tej poti je zlezel v čebelnjak tudi pastir Lipe. Zlasti je šlo to gladko, ker je bil on od Hudétovega deda, ki so imeli vendar-le še prvo besedo v tem čebelnjaku, kupil panj čebel. Ali Lipe ni postal tedaj tak, da bi se širokoustil: „Mi — mi čebelarji; mi čebelarji in gospodarji; drugi nič, mi samo!“ ... Lipe toraj ni postal tak, ampak je ostal, kakor prej, ponižen in dobrosrčen pastirček, da so ga vsi čebelarji v Hudétovem čebelnjaku radi trpeli med seboj. Saj pa jim je tudi stregel, kar je le mogel, in je storil vse, kar je le kdo želel, in je bilo v njegovi moči. Kadar se je roj usedel prav v vrh visoke hruške ali jablane, tedaj se je le reklo: „Poglej Lipe, tam gori je. Skoči!“ In Lipe je pogledal gor v vejevje, skočil je in ogrebel roj...

Precej pri vratih v čebelnjaku je ležal panj, kate-rega končnica je bila kaj lepo poslikana: Zelena gora; na gori čreda ovac; mej jančki se mudi pastir, ki moli jutranjo molitev, ravno ko solnce posije izza gorâ. Ta panj — „Pastirček“ — je bil Lipetu najbolj všeč, tega si je najbolj želel; zato reče ob neki priliki Hudétovemu dedu: „Oče, tega-le bi rad, tega mi

prodajte.“ — „Pa koliko boš dal zánj?“ vprašajo ded. — „Koliko? Šmarni tolar, ki ga hranim še od birme, bo, menim, dovolj, oče!“

In udarila sta, in „Pastirček“ je bil Lipetov.

„Pastirčka“ je toraj kupil Lipe, pa se ni nikdar kesal, da ga je; kajti že tisto leto mu je dal ta panj dva lepa roja. Prvca je vsadil v panj z imenom „Lipe 1901.“ In ta panj, ta „Lipe 1901.“ mu je danas rojil. In za ta roj je imel pripravljenega „Pasirčka“, ki ga je bil lansko jesen ob trganju podrl in spravil na Markovo kaščo. In tega panju — „Pastirčka“ ni bilo sedaj nikjer? — Iskal ga je Marko, ded, Lipe, a panju le niso našli. „Kje je moj panj, moj „Pastirček?“ je javkal Lipe. — „Išči ga, išči!“ ga je tolažil sosed Marko, ded pa osorno vzdiknil: „Ni ga, pa je amen!“ in si zapalil tobak.

Sosed Marko se je prasn timer za uho, pobral koso in brez besede odšel. Lipe se je pa nemirno vrtel okoli roja, pogledaval deda in javkal in izpraševal: „Kaj bo pa zdaj, kaj bo pa zdaj?“ ...

— „I, kaj? Spravila bova roj, ki ga je dal, „Lipe“, pa bo!“

„Ali kam ga bova spravila, v kaj ga bova ogrebla, ko ni panju!“ ...

Tedaj pa je del ded čedro iz ust in mignil pastirju: „Poglej“, je rekel, kažoč z roko, „poglej, Lipe, tam gori na planini tiste bele skale! Vidiš?“

— „Vidim!“

„Viš, tam raste najboljši gorski mah, kar ga je po naših planinah, ki vsacega človeka ozdravi, če ga naduha tare, ali mu želodec dobro ne kuha. Kdo ve, koliko let bi že jaz počival v hladni zemlji, ko bi tega mahu ne bilo! — Lej, Lipe, star sem že, moje noge me ne prinesô na planine; ti pa si mlad, tvoje noge so lahke. Enkrat po dežju boš smuknil gor in naruval tistega mahu in mi ga prinesel. Kaj, Lipe?“

— „Oh, oče, za vas vse!“ —

„Tak boš! — Viš, Lipe, ti mi boš takrat dobro storil, ko mi boš prinesel mahu s planine. Ne boj se, ne bom ti dolžan ostal! Tudi jaz ti bom dobro storil, pa precej danes, ko si v potrebi. Lej, tisti-le prazni

panj pod stropom sredi čebelnjaka, iz lipovega lesa rezan, najboljši, kar jih imam, ‚sv. Tilen‘, je zdaj tvoj. Vzemi ga in vsadi roj vanj, in Bog ti daj srečo in sv. Tilen!“

— „Oh, oče, takó dobri ste!“ je vzdihnil poln hvaležnosti Lipe in pogledal zaupljivo v starčka. A starček je rekel: „Nič, nič tega! — Zdaj je tvoj ‚sv. Tilen‘, pa je! Ponga skoči, pa je! In roja vsadi vánj, pa je!“

„Oh, oče, takó dobri ste!“ Vzdihne zopet hvaležno Lipe, potem pa zatrdi: „Če treba zvezdo sklatiti z nebá za vas, ali pa na dnu morja“, najti sredi skale kovan biser, ne bi se obotavljal, lotil bi se koj: kaj ne bi vam prinesel gorskega mahú s planine! Lepega, da nikoli tacega, vam bom prinesel, oče, in Bog daj, da bi vas pozdravil, in da bi ga vam nosil še mnogo, mnogo let!“ . . .

— „No-nó, no-nó!“ je hitel ded, potem pa rekel: „A zdaj pa le urno na noge, mladič! V treh minutah mora biti roj v ‚sv. Tilnu‘. Lej, vročina je, in zna ti zbezljati, da ti ga ne bo treba nikdar ogrebatí in da ga ne boš nikdar več videl!“

Lipe se je naglo zavrteł. Čez malo časa so se že prašile čebele v „sv. Tilnu“ poleg drugih panjev v ulnjaku.

(Konec prih.)

V l o g . . .

Jaz pa pojdem v tihi log
K drobnim ptičkam pet,
Zlata radost kroginkrog
Bode me objela spet.

Zlato radost bodem spet
V tihem logu pil,
S ptičkami se drobnimi
Bodem sreče veselil.

Bratec, pridi tudi ti
Z mano v temni log,
Skupaj bova pevala,
Z nama tičke kroginkrog.

Semjonov.

